

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะที่ประเทศกำลังมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีขั้นสูง มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้โลกมีลักษณะแคบลงหรือเป็นโลกที่ไร้พรมแดน ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ เจตคติ ค่านิยม สังคมมุ่งงานและผลประโยชน์เป็นสำคัญ ทำให้ความอบอุ่นและความเอื้ออาทรในสังคมลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพการในโรงพยาบาล ตามที่ ลอธ หุตางกูร (2535 : 11) กล่าวไว้ว่า โรงพยาบาลเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาทางเทคโนโลยี นับตั้งแต่ความก้าวหน้าทางเคมี ชีวเคมี วิศวกรรม พันธุกรรมศาสตร์ อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ ซึ่งช่วยในการตรวจวินิจฉัยสภาวะร่างกายได้โดยละเอียดและถูกต้องขึ้น พยาบาลเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงกับผู้ป่วย พยาบาลที่มีความสามารถในการควบคุมเครื่องมือ เครื่องใช้วิทยาศาสตร์ ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในขณะที่เดียวกันการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ ก็ส่งเสริมให้พยาบาลมีปฏิสัมพันธ์กับเครื่องมือมากกว่าตัวผู้ป่วย แต่โดยแท้จริงแล้วสภาพของผู้ป่วยยังต้องการการดูแลจากตัวพยาบาล ซึ่งเป็นการดูแลแบบองค์รวม ลิวลี ศิริไล (2537 : 80) กล่าวไว้ว่า พยาบาลควรมองเห็นคุณค่าและมีความเข้าใจในการมองผู้รับบริการในฐานะเป็นมนุษย์ มองผู้รับบริการด้วยความรู้สึกเอาใจเขามาใส่ใจเรา ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล เคารพต่อศักดิ์ศรีและเสรีภาพของมนุษย์ ผสมผสานความรู้แต่ละด้านเกี่ยวกับมนุษย์ (integration) มาใช้ประกอบการปฏิบัติหน้าที่ให้บริการแก่มนุษย์ด้วยความเป็นผู้มีวิจารณญาณ (Critical mind)

บุคลากรพยาบาล เป็นบุคลากรทางสาธารณสุขที่มีจำนวนมากที่สุดและมีบทบาทที่สำคัญที่สุดเนื่องจาก ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ตลอด 24 ชม. พยาบาลต้องมีการบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ร่วมงาน พยาบาลกับผู้รับบริการ โดยมีการติดต่อสื่อสารเพื่อให้ได้ข้อมูลร่วมกัน และร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ตลอดจนปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้ผู้รับบริการดำรงอยู่ในสภาวะสุขภาพที่ดีที่สุด และสอดคล้องกับแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 8 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540 - 2544:28) ซึ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาประชาชนให้มีหลักประกัน สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพและการป้องกันโรค รวมทั้งการปลูกฝังในเรื่องจรรยาบรรณและคุณธรรมสำหรับผู้ประกอบ

วิชาชีพควบคู่กับคุณภาพการพยาบาล และศักยภาพบุคคลากรทางสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงหลายประการ เกิดขึ้นในสังคม บุคคลมีโอกาสดำเนินการศึกษามากขึ้น การป้องกันสิทธิเสรีภาพส่วนตัวจึงมีความสำคัญมากขึ้น ในขณะที่สภาพของการให้บริการสุขภาพเริ่มมีลักษณะของธุรกิจ ประชาชนสามารถเลือกใช้บริการได้ตามความสามารถของฐานะทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็ส่งผลเชื่อมโยงไปถึงภาพลักษณ์ของพยาบาลที่ให้บริการด้วยคุณธรรม กลายเป็นภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการตามหน้าที่ ละเลยต่อหลักการ และจรรยาบรรณของวิชาชีพ ให้การพยาบาลอย่างขาดคุณภาพโดยไม่สนใจต่อสภาพจิตใจของผู้รับบริการ และระบบการบริหารงานในโรงพยาบาลของรัฐ ก็มีส่วนสำคัญต่อขวัญและกำลังใจ เช่น สภาพของการทำงานที่หนัก ขาดความก้าวหน้าและผลตอบแทนที่พึงได้รับ ย่อมทำให้พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐท้อแท้ เบื่อหน่ายและปฏิบัติงานในลักษณะของการขาดกำลังใจ ขาดความกระตือรือร้น (สิวลี ศรีไล , 2537 : 110) ทำให้เกิดความเครียด ความไม่พึงพอใจต่อวิชาชีพ และส่งผลให้คุณภาพการพยาบาลลดลง

การกระทำของมนุษย์ส่วนใหญ่ย่อมเกิดจากความตั้งใจ ซึ่งความตั้งใจก็เป็นพื้นฐานที่สำคัญของจริยธรรม การกระทำที่ดีเกิดจากความตั้งใจดี เช่นเดียวกับทางกฎหมายก็พิจารณาจากความตั้งใจในการกระทำผิดเป็นส่วนสำคัญ จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Ajzen and Fishbein(1989:251 - 255) สรุปได้ว่า เจตนาของบุคคลจะขึ้นอยู่กับตัวกำหนด 2 ตัว คือ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นการประเมินผลทางบวกและลบ ของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรม เรียกว่า เจตคติต่อพฤติกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำและการประเมินผลการกระทำ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลที่มีเจตคติที่ดีจะมีความพร้อมในการแสดงพฤติกรรมในทางที่ดี ส่วนบุคคลที่มีเจตคติที่ไม่ดีก็พร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่นเดียวกับการศึกษาของ Crisam (1981) ได้ศึกษาการใช้แบบทดสอบ เอ็น ดี ที (Nursing Dilemma Test) ดูการตอบสนองในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงของพยาบาล กลุ่มอ้างอิงแตกต่างกันในระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทางการพยาบาล ส่วนปัจจัยทางสังคมเป็นการประมาณว่า บุคคลจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งก็คือความเชื่อที่ว่าบุคคลสำคัญใกล้ชิดที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้นต้องการให้ตนทำหรือไม่ทำพฤติกรรมและยังขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงด้วย

ลักษณะของพยาบาลก็เช่นเดียวกัน ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยและผู้ร่วมวิชาชีพ ย่อมส่งผลต่อความเชื่อและแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรม เช่นเดียวกับการศึกษาของ Swider

(1985 : 108 - 112) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจปัญหาเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ปริญญาตรี จากวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยใน Mid - Western 16 แห่ง จำนวน 775 คน พบว่า อิทธิพลของหน่วยงาน กลุ่มของสังคมมีอิทธิพลต่อบทบาทของพยาบาล

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วงการสุขภาพและการนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ ก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมทางการพยาบาลที่จะต้องใคร่ครวญ ตัดสินใจ แต่พยาบาลก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพจะเกิดขึ้นได้นั้น ตัวของพยาบาลเองจะต้องตระหนักถึงหลักจริยธรรม และใช้หลักในการตัดสินใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งควรได้รับทราบเกี่ยวกับความยุ่งยากที่เป็นผลของปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้นพยาบาลจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาเชิงจริยธรรมมาก่อน แต่การที่จะรอคอยให้พยาบาลมีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาเชิงจริยธรรมขึ้นเองนั้นจึงต้องใช้เวลานาน และที่สำคัญเราไม่สามารถทราบได้ว่า สถานการณ์เชิงจริยธรรมนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อไร ตามแนวคิดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Fishbein and Ajzen (1980 : 4) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีความเชื่อว่า พฤติกรรมส่วนมากอยู่ภายใต้การควบคุมโดยความตั้งใจของบุคคล ซึ่งเป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดการกระทำ และแสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่เกี่ยวกับความเชื่อ เจตคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจและพฤติกรรม ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมแทนว่า ในการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลวิชาชีพมีความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมเป็นอย่างไร และศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงว่า มีความสัมพันธ์ และสามารถพยากรณ์ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยคือเพื่อนำไปสู่แนวทางพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ และผลการศึกษานี้จะเป็นการกระตุ้นให้พยาบาลวิชาชีพมีความสนใจและพัฒนาตนเองด้านจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีของพยาบาลวิชาชีพในรุ่นต่อไป รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการเสริมสร้างและพัฒนาจริยธรรม เพื่อนำไปสู่การคงไว้ซึ่งคุณภาพการพยาบาลที่ดีต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ในการร่วมกันพยากรณ์ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ผู้วิจัยทำการศึกษาความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาล ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลรัฐขนาด 500 เตียงขึ้นไป ในสังกัดต่าง ๆ 5 สังกัด ดังนี้

- 1.1 สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
- 1.2 สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
- 1.3 สังกัดกระทรวงกลาโหม
- 1.4 สังกัดกระทรวงมหาดไทย
- 1.5 สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้

2.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล

เจตคติต่อวิชาชีพ ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพพยาบาล และการประเมินลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพพยาบาล

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับผู้ร่วมงานและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามผู้ร่วมงาน

2.2 ตัวแปรเกณฑ์ คือ ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติกา รพยาบาล

- 2.2.1 การเคารพในสิทธิส่วนบุคคล
- 2.2.2 ทำที่และพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้ป่วย
- 2.2.3 การคำนึงถึงมาตรฐานและคุณภาพการพยาบาล
- 2.2.4 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความตาย
- 2.2.5 การคำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ป่วย

แนวเหตุผลและสมมติฐาน

การบริการพยาบาลเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลและผู้รับบริการ บริการที่ดีมีคุณภาพจะเกิดจากการปฏิบัติงานของพยาบาล ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมที่ผสมผสานความรู้ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ จนมีความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ พยาบาลทุกคนเชื่อว่า จริยธรรมมีความสำคัญสูงสุดต่อการสร้างและควบคุมคุณภาพการพยาบาล (ลออ หุตางกูร, 5336: 1) วิชาชีพการพยาบาลจึงถูกคาดหวังจากสังคมในเรื่องจริยธรรม เพราะต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่อยู่ในความทุกข์ ซึ่งนอกจากมีความต้องการได้รับการบำบัดรักษาอาการของโรคแล้ว ยังต้องการความเข้าใจจากพยาบาลในฐานะมนุษย์ด้วยกัน การปฏิบัติงานของพยาบาลที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะต้องอาศัยคุณค่าของการปฏิบัติงานทางด้านวิทยาศาสตร์ควบคู่ไปกับคุณค่าทางจริยธรรม (สิวลี ศรีไล ,2537 :99) ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความจริยธรรมในตนเอง เพื่อนำไปสู่การพยาบาลที่มีคุณภาพ

จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Ajzen และ Fishbein (1980 :54-55) เชื่อว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล และใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุถึงการตัดสินใจของตน โดยไม่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ถูกควบคุมด้วยแรงขับของจิตในระดับไร้สำนึก หรืออำนาจของอารมณ์และความปรารถนา หรือขาดการคิดพิจารณาก่อนที่จะกระทำพฤติกรรมใด ๆ และในการทำนายความตั้งใจที่จะประกอบขึ้นเป็นพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจาก 2 องค์ประกอบสำคัญคือ องค์ประกอบด้านความเชื่อและการประเมินความเชื่อในผลแห่งการกระทำ ซึ่งคือปัจจัยส่วนบุคคล และอีกปัจจัยหนึ่งก็คือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่บุคคลเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในกลุ่มอ้างอิงประสงค์จะให้ตนทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้นเพียงใดและยังขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงด้วย พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจถูกกำหนดโดยเจตคติต่อพฤติกรรม

มากกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่วนพฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจถูกกำหนดโดยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่าเจตคติต่อพฤติกรรม แต่พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งสองไล่เลี่ยกัน ความสำคัญของปัจจัยทั้งสองอาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล สามารถแบ่งได้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา
ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล

Ketiffan (1981:98-100) กล่าวว่า อายุของบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความคิดและทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่างๆรอบตัว เมื่ออายุมากขึ้นบุคคลจะมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ และวุฒิภาวะเปลี่ยนไปตามวัย มีการเรียนรู้มากขึ้น สามารถมองโลกได้กว้างไกลและลึกซึ้งขึ้น และรู้จักใช้เหตุผลของตนเองวิเคราะห์ตัดสินสถานการณ์ต่าง ๆ

Kohlberg (1976:673) กล่าวว่า ระดับการศึกษาของบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความเชื่อสร้างสรรค์ มีความสามารถคิดแก้ปัญหา และได้ศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นจะมีระดับพัฒนาการจริยธรรมสูงขึ้น นอกจากนี้ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจริยธรรม โดยระดับพัฒนาการจริยธรรมจะสูงขึ้นตามประสบการณ์ และในปี พ.ศ. 2529 อภาฯ ยังประดิษฐ์ ทำการศึกษาพฤติกรรมจริยธรรม แนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรม และศักยภาพพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และระดับการศึกษากับระดับหลักสูตร ทำให้นักศึกษาที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันได้

Ajzen and Fishbein (1980) กล่าวว่า เจตคติเป็นองค์ประกอบของความเชื่อ โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีความเชื่อว่า การกระทำพฤติกรรมจะนำไปสู่ผลของการกระทำทางบวกก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการแสดงพฤติกรรมนั้น ในทำนองเดียวกันถ้ามีความเชื่อว่าการกระทำพฤติกรรมจะนำไปสู่ผลการกระทำทางลบ ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการแสดงพฤติกรรมนั้น

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับผู้ร่วมงานและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามผู้ร่วมงาน

Bandura (1977:23) กล่าวว่า ความเชื่อเกี่ยวกับผู้ร่วมงาน เป็นพฤติกรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นได้ ด้วยการลอกเลียนแบบพฤติกรรมบุคคลรอบข้างซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรม ควรคำนึงถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอกด้วย เพราะสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับมนุษย์ จะทำให้มนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลของพฤติกรรมนั้น ซึ่งทำให้มนุษย์เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่ตามมา จึงมีการตัดสินใจที่จะเลือกหรือไม่เลือกแสดงพฤติกรรมนั้น

Kohlberg (1976) สรุปไว้ว่า แรงจูงใจที่จะคล้อยตามผู้ร่วมงาน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการกระทำ เนื่องจากเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆของบุคคลในการที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่ง

จริยธรรมเป็นสิ่งประกันคุณภาพของวิชาชีพการพยาบาล ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธธรรมในตนเอง เพื่อนำไปสู่การพยาบาลที่มีคุณภาพ จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Ajzen and Fishbien (1980) เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล และใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุถึงการตัดสินใจของตน ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจึงเป็นตัวกำหนดที่สอดคล้อง และสามารถทำนายพฤติกรรมได้ พยาบาลวิชาชีพต้องมีหน้าที่ที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยตลอดเวลาและมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญปัญหาจริยธรรมได้มาก และถึงแม้ว่าปัญหาจริยธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาขณะปฏิบัติการพยาบาล แต่เราไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด ทำให้ไม่สามารถศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมที่เด่นชัดในการปฏิบัติการพยาบาลได้ จึงศึกษาความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมแทน

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ
2. เจตคติต่อวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ
3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ
4. ปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สามารถร่วมกันพยากรณ์ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลของรัฐ ขนาด 500 เตียงขึ้นไป ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปตามสภาพด้านต่างๆ ได้แก่ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล

อายุ หมายถึง อายุของพยาบาลวิชาชีพ เป็นปีตามปฏิทิน

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ อนุปริญญา ปริญญาตรี และปริญญาโทขึ้นไป

ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของที่พยาบาลวิชาชีพ นับตั้งแต่จบการศึกษาด้านการพยาบาล จนถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็นช่วงดังนี้ 1-5 ปี, 6-10 ปี, 11-15 ปี, 16-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป

เจตคติต่อวิชาชีพ หมายถึง ความรู้สึกที่เห็นคุณค่าและมีแนวโน้มที่จะกระทำโดยพร้อมที่จะตอบสนองในสิ่งเข้าที่เห็นด้วย และต่อต้านในสิ่งเข้าที่ไม่เห็นด้วยของพยาบาลวิชาชีพโดยการตอบสนอง และการต่อต้านนั้นจะแสดงออกในลักษณะของพฤติกรรม ซึ่งได้มาจากผลคูณของความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพพยาบาล และการประเมินลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพพยาบาล

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อผู้ร่วมงานที่เขาให้ความสำคัญโดยรับรู้ว่าคุณร่วมงานนั้นคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรแสดงพฤติกรรมซึ่งได้มาจากผลคูณของความเชื่อเกี่ยวกับผู้ร่วมงานกับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามผู้ร่วมงาน

ความเชื่อเกี่ยวกับผู้ร่วมงาน หมายถึง ความคิดและความรู้สึกที่เชื่อว่าผู้ร่วมงานประสอให้ตนกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาล

แรงจูงใจที่จะคล้อยตามผู้ร่วมงาน หมายถึง การที่พยาบาลวิชาชีพมีความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ตามความคิดของผู้ร่วมงานที่เขาให้ความสำคัญ

พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง พยาบาลที่ขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพการพยาบาลหรือการพยาบาลและผดุงครรภ์ซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลประจำการ ทำหน้าที่ปฏิบัติการพยาบาลโดยตรงต่อผู้รับบริการ ในโรงพยาบาลของรัฐ ขนาด 500 เตียงขึ้นไป

ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง การแสดงความมุ่งมั่นของพยาบาลที่จะปฏิบัติต่อผู้รับบริการ เมื่อพยาบาลวิชาชีพผู้นั้นอยู่ในสถานการณ์เชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำ (Action) ต่อผู้รับบริการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นเป้าหมาย (Target) ของการกระทำนั้นภายใต้บริบท (Context) ของการปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้รับบริการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในเวลา (Time) ที่มีเหตุการณ์หรือสถานการณ์เชิงจริยธรรม ซึ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาล 5 ด้าน

1. การเคารพในสิทธิส่วนบุคคล หมายถึง การแสดงออกของพยาบาลวิชาชีพต่อผู้รับบริการ โดยการเคารพในสิทธิส่วนบุคคล เป็นการกระทำที่ให้ความเสมอภาค การรักษาความลับ การบอกความจริง และการให้ข้อมูลเพื่อการรักษา

2. ท่าทีและพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้ป่วย หมายถึงการแสดงออกของพยาบาลวิชาชีพต่อผู้รับบริการ ทั้งทางสีหน้า ท่าทางหรือคำพูด

3. การคำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของผู้รับบริการหมายถึง การแสดงออกของพยาบาลวิชาชีพต่อผู้รับบริการในการช่วยเหลือ ดูแลผู้รับบริการโดยเน้นที่ให้ผู้รับบริการได้รับประโยชน์และความปลอดภัยสูงสุด

4. บทบาทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความตาย หมายถึง การแสดงออกของพยาบาลวิชาชีพต่อผู้รับบริการในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความตาย เช่นการปล่อยให้ตายอย่างสงบ การทำแท้ง ทารกพิการอย่างรุนแรงแต่กำเนิด ความตายและศักดิ์ศรีของมนุษย์

5. การคำนึงถึงมาตรฐานและคุณภาพการพยาบาล หมายถึง การแสดงออกของพยาบาลวิชาชีพต่อผู้รับบริการ โดยเน้นการกระทำเพื่อการช่วยเหลือ ดูแลผู้รับบริการในการบรรเทาอาการและการดูแลสุขภาพของโรค การประเมินภาวะสุขภาพ การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพและการป้องกันโรค โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะในการปฏิบัติการพยาบาล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยทางด้านจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล
2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการเสริมสร้าง และพัฒนาจริยธรรมเพื่อนำไปสู่การคงไว้ซึ่งคุณภาพการพยาบาลที่ดีต่อไป
3. เป็นการกระตุ้นให้พยาบาลวิชาชีพ มีความสนใจและพัฒนาตนเองด้านจริยธรรมมากขึ้นและวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของพยาบาลวิชาชีพในรุ่นต่อไป
4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยทางด้านจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย